# חשבון הנפש — ט) זריזות איסור הבטלה



זריזות איסור הבטלה פרק ט המצא לך עסק תמיד לטובת עצמך, או לטובת חברך, ולא תכלה רגע מחייך לבטלה: הנפש הבהמית די לה במהלך החלומות, או הרעיונות שלה, ואיננה קצה בחיי בטלה לעולם, וכל תהלוכות פעולותיה ותנועותיה אינן אלא עפ"י הכרח הרוחות כנ"ל (סי' ב'), אכן הנפש המשכלת אעפ"י שהיא עסוקה להגיה מהלך הרעיונות תמיד, בכדי לצייר מהן מחשבות כנ"ל (ע"ח פ"ב) מ"מ היא קצה בעסק הזה במהרה, ומתגעגעת לחזור ולטרוח באיזה עיון או מלאכה, עד שהיא מכלה את כחה בהן, וחוזרת למצוא קורת רוח להינפש במהלך המחשבות, ואמנם גם אותו העיון או המלאכה שהיא טורחת בהן צריכין ליתן לה שכר עמלה, דהיינו עונג והנאה, או עכ"פ שמירה מצער והפסד:

והנה נתבאר לעיל (סי' יו"ד) שיש מיני הנאות של יצה"ר, ומיני עונג של יצ"ט, דהיינו בהמי ושכלי, אלא שחייב אדם לעבוד את קונו בשני יצריו, לפיכך צריך הוא לוותר ג"כ מקצת פנאי מימי חייו, בכדי לאמץ את נפשו הבהמית לעבודת הבורא כנ"ל (סי' ד'), אבל מ"מ צריך לשום כל עיקר מגמותיה להתעלם בתענוגי הנשמה העליונה כנ"ל ולהיות משתלמת והולכת בהן מיום ליום, שע"כ נקראים ימי חייה חיים אנושים, לא כן הרשעים שמאבדין את חלקם בחיים היקרים הללו, אלא מתים והולכין ומתגלגלין בקוף הנ"ל (סי' ג'):

והנה לא מיבעיא חיי בטלה ממש, שהם מביאים לידי שעמום וגורמין מיתה ממש, כמשחז"ל אין אדם מת אלא מתוך הבטלה וכו' (אבות דר"נ פי"א), אלא שאפילו שעה מועטת שהאדם מבלה בתענוגי היצה"ר יותר מהצריך לש"ש כנ"ל, נקרא חיי בטלה, לפי שאינו אלא מפטם את הפיל, ומוכר עצמו לעבודתו (סי' ד'), וכל מי שגבר עליו יצרו ע"י ההרגל לרדוף אחר חיי בטלה ועצלות הנ"ל צריך להתרפאות ע"י החינוך במדת הזריזות: